

На перспективу є доцільним більш детальне вивчення періоду формування наукового світогляду академіка М. В. Зубця, вивчення чинників становлення його домінуючих наукових напрямів.

Список використаних джерел

1. Гладій М. В. Академік М. В. Зубець – талановитий учений, організатор, політичний і громадський діяч / М. В. Гладій // Розведення і генетика тварин: міжвід. тем. наук. зб. – К., 2015. – Вип. 49. – С. 6–13.
2. Єфіменко М. Я. Зубець Михайло Васильович / М. Я. Єфіменко // Вчені–селекціонери у тваринництві / наук. ред.: М. В. Зубець, В. П. Буркат. – К., 1997. – С. 59–62. – («Українські вчені–аграрії ХХ ст.»; кн. 1).
3. Зубець Михайло Васильович: біобібліогр. показч. наук. пр. за 1966–2012 роки / уклад. В. А. Вергунов, М. М. Зубець, Т. Ф. Дерлеменко [та ін.]; наук. ред. В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К., 2014. – 372 с. – (Біобібліогр. сер. «Академіки Нац. акад. аграр. наук України»).
4. Зубець М. Вибрані твори / М. Зубець; упоряд. Б. Я. Панасюк. – К.: Аграрна наука, 2003. – 591 с.
5. Полупан Ю. П. Академік Михайло Васильович Зубець (спогади про Вчителя) / Ю. П. Полупан // Зубець Михайло Васильович: бібліографічний показчик наукових праць за 1966–2012 роки / уклад. В. А. Вергунов, М. М. Зубець, Т. Ф. Дерлеменко та ін.; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2014. – С. 68–75.
6. Свояченко М. Вірний син аграрної науки / М. Свояченко // Зубець Михайло Васильович: біобібліогр. показч. наук. пр. за 1966–2012 роки / уклад. В. А. Вергунов, М. М. Зубець, Т. Ф. Дерлеменко та ін.; наук. ред. В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К., 2014. – С. 21–62. – («Академіки Нац. акад. аграр. наук України»).

References

1. Hladiy M. V. Akademik M. V. Zubets' – talanovytyy uchenyy, orhanizator, politychnyy i hromads'kyuy diyach / M. V. Hladiy // Rozvedennya i henetyka tvaryn: mizhvid. tem. nauk. zb. – K., 2015. – Vyp. 49. – S. 6–13.
2. Yefimenko M. Ya. Zubets' Mykhaylo Vasyly'ovych / M. Ya. Yefimenko // Vcheni–selektionery u tvarynnyts'tvi / nauk. red. M. V. Zubets', V. P. Burkat. – K., 1997. – S. 59–62. – («Ukrayins'ki vcheni–ahraryi XX st.»; kn. 1).
3. Zubets' Mykhaylo Vasyly'ovych: biobibliohr. pokazhch. nauk. pr. za 1966–2012 roky / uklad. V. A. Verhunov, M. M. Zubets', T. F. Derlemenko [ta in.]; nauk. red. V. A. Verhunov. – 3-tye vyd., pererob. i dop. – K., 2014. – 372 s. – («Akademiky Nats. akad. ahrar. nauk Ukrainy»).
4. Zubets' M. Vybrani tvory / M. Zubets'; uporyad. B. Ya. Panasyuk. – K.: Ahrarna nauka, 2003. – 591 s.
5. Polupan Yu. P. Akademik Mykhaylo Vasyly'ovych Zubets' (spohady pro Vchytelya) / Yu. P. Polupan // Zubets' Mykhaylo Vasyly'ovych: bibliohrafichnyy pokazhchik naukovykh prats' za 1966–2012 roky. – K., 2014. – S. 68–75.
6. Svoiyachenko M. Virnyy syn ahrarnoyi nauky / M. Svoiyachenko // Zubets' Mykhaylo Vasyly'ovych: biobibliohr. pokazhch. nauk. pr. za 1966–2012 roky / uklad. V. A. Verhunov, M. M. Zubets', T. F. Derlemenko ta in.; nauk. red. V. A. Verhunov. – 3-tye vyd., pererob. i dop. – K., 2014. – S. 21–62. – («Akademiky Nats. akad. ahrar. nauk Ukrainy»).

Apostol M. V., candidate of historical sciences, doctoral student, National Scientific Agricultural Library (Ukraine, Kyiv), apostolmv@online.ua

The method of periodization in the system of historical and biographical research methodology

The value of the periodization method in the system methodological arsenal of historical and biographical research on the example of the scientific activities of the doctor of agricultural sciences, professor, academician of NAAS M. Zubets was elit. The characteristics of the period of his scientific outlook forming, factors of the priority research areas of his activities were made. The author has proved that the period of 1990–2014 years was designated like the most creative activity of the scientist. The dominant directions of his scientific researches: the selection of beef and dairy cattle, the theory of breed and bread creation, line breeding, pedigree estimation, biotechnology and genetic aspects of selection, the basics of breeding, conservation and sustainable use of farm animals and others were generalized.

Keywords: animal husbandry, breed of farm animals, selection, breeding work, preservation of the gene pool.

УДК 94(477)

Григорук Н. А.,
кандидат історичних наук, доцент кафедри нової
і новітньої історії, Тернопільський національний
педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка
(Україна, Тернопіль), n.hryhoruk@ukr.net

ДОСЛІДЖЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРАЦЬ МИКОЛИ ЧУБАТОГО

Розглянуто наукові погляди М. Чубатого на становлення Київської держави. Метою статті є дослідження Київської держави крізь призму праць М. Чубатого. Вчений відзначав, що Київська Русь стала засновником Київсько–Руської держави, котра складалася в основному з Київської Русі та колоніальних територій. Дослідження розглядає питання етногенезу українського народу пов'язане з походження Київської Русі як етнічного, географічного і державно–політичного утворення. В підсумку автор робить висновок, що М. Чубатий доводив, що Київська Русь – це одне, а децю інше Київсько–Руська держава. Дослідження ґрунтується на використанні комплексу загальнонаукових, структурно–функціональних та історичних методів.

Ключові слова: Київська держава, М. Чубатий, Русь, Україна, історія, етногенез.

Західноукраїнські землі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. дали чимало видатних українських діячів, учених, людей, відданих національній ідеї. Були в Галичині особистості, які своїми здібностями та наполегливою працею зуміли побороти всі труднощі та вийти на передові позиції творців української історичної науки. До них належить нове, динамічне покоління вітчизняних істориків, які працювали під науковим керівництвом Михайла Грушевського, що мало переломне значення для розвитку української національної історіографії у ХХ ст. Серед них визначне місце своєю плідною та різнобічною діяльністю посідає український історик – Микола Дмитрович Чубатий (1889–1975 рр.).

Питання оцінки М. Чубатого як дослідника Київської держави по різному трактувалось вченими. Складність оцінок обумовлена перш за все тим, що праці ученого охоплюють досить значний історичний період: обіймаючи історію України від найдавніших часів до 60–х рр. ХХ ст., комплексно проблема дослідження Київської держави висвітлюється М. Чубатим у ряді історичних праць. Це роботи «До питання про початки української нації» [1], «Князя Русь–Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй» [2] «Історія Християнства на Русі–Україні» т. 1 (1965 р.), т. 2, ч. 1 (1976 р.) [3; 4], «Українська історична наука (її розвиток та досягнення)» [5].

Значимо, що інстинкт аналітичного історика, який слідкує за подіями в Україні, спрямованими на знищення національного стрижня минулого української нації та паралельного процесу русифікації української історіографії, змусив М. Чубатого присвятити багато уваги дослідженню процесу етногенезу та формування нації. Учений відзначав, що головною тематикою його наукової праці є українська нація, її поява та консолідація в одноцілий організм. Власне, питання виникнення Київської Русі М. Чубатий вважав одним з найскладніших в історії України. Пошук джерел нації Русі–України – це була провідна ідея М. Грушевського. Цю ідею розбудовували учні історичної школи М. Грушевського, які були істориками–державниками і становили четверту всесторонньо активну генерацію українських істориків. Історики України четвертої генерації різних ділянок історичних наук – загальної історії, археології, історики українського права, етногенезу, етнографії, спираючись

на праці чотирьох генерацій, дали повну та всесторонню наукову систему минулого України. До них належав і М. Чубатий [5, с. 18, 21]. Його цікавила перш за все справа народження, консолідації та розвитку нації в ділянці державного життя, церковного та правового, він вважав себе істориком давньої історії та українського середньовіччя [6, с. 70].

Зауважимо, що до дослідників Київської держави в першу чергу відноситься М. Грушевський. Ще у 1904 р. він заклав у своїй праці «Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східнослов'янства», в якій прийняв за основу історії східнослов'янських народів факт існування трьох східнослов'янських народів: українського, білоруського і російського, кожен з яких має свою власну історію [7]. На основі вичерпних історичних, етнологічних, філологічних, археологічних та антропологічних досліджень М. Грушевський зробив висновок, що східноєвропейська історія повинна базуватися на етнографії основних народів Росії, тому що Росія – це не держава однієї нації, а держава багатьох народів. Іншими словами, історія України–Русі розвивалася власне на українській території, а історія росіян та білорусів розгорталася у їхніх територіальних межах. Тобто початкова стадія української історії починається за Київської Русі і триває до татарського вторгнення в східну Європу, – наголошував М. Чубатий [8, с. 355].

Провідною ідеєю М. Грушевського була історія народу, а не держави, тому у першому томі своєї історії він обгрунтував окремість росіян, українців і білорусів ще від передісторичних часів. Проте він «не дав історичної концепції старої Київсько–Руської держави, що було очевидно слабкістю Грушевського», – відзначав М. Чубатий [5, с. 17].

Слід зазначити, що в 40–х роках ХХ ст. радянські праці не намагалися заперечити існування національних відмінностей між росіянами та українцями, – відзначав М. Чубатий. Вони також не заперечували той факт, що історія Київської Русі – це найдавніший період української історії. Проте вони заявляли, що цей період є спільною історією російського, українського і білоруського народів [8, с. 353].

Таким чином, цю тему необхідно було доповнити додатковими дослідженнями не тільки історичного, але й археологічного, антропологічного і лінгвістичного характеру. Коли в М. Грушевського етногенетичне формування трьох східнослов'янських народів залишається ще в стадії гіпотези, то в М. Чубатого цей процес завершується документально, а відтак синтетично. В процесі отримання матеріальних доказів він цікавився археологічними розкопками на території України, слідував за знахідками та використовував їх в підкріпленні тез етнічного походження українців. Адже відстояти та довести помилковість російської схеми чи сучасної донедавна, радянської, з її наполяганням про «спільну колыску» всіх трьох народностей – росіян, українців і білорусів, через різні об'єктивні і суб'єктивні фактори було нелегким завданням.

М. Чубатий критикував книгу Бернарда Пареса «Russia and the Peace» («Росія і мир») через твердження автора, який називав українців і білорусів не незалежними народами, а росіянами, припускався й інших численних історичних помилок. Учений писав, що коли якийсь журналіст або

дилетант в історичних працях плутає Русь з Росією, його можна пробачити, але коли він – професійний історик, який повинен знати, що ці два терміни неідентичні, що від старої Київської Русі походить не сучасна Росія, а Україна, і що «русин» – це не росіянин, а насправді українець. Проте у деяких місцях своєї праці Б. Парес вказував, що українці не тільки відмінні від росіян, але вони – справжні нащадки Київської Русі [9, с. 179].

Питання етногенезу українського народу М. Чубатий намагався з'ясувати через такі дефініції історичної науки, як народ і нація. Він розглядав народ як свідому своєї єдності спільність мільйонів духовно зв'язаних людей, в яких впродовж століть живуть ті самі духовні цінності – мова, релігія, мораль і бажання жити на тій самій території і обороняти її [5, с. 9]. Історик підкреслював, що коли народ створював свою власну державу з правовою та економічною системою, тоді й ставав нацією, адже в Європі національність ототожнювалась власне з державною приналежністю [5, с. 10].

Історик відзначав, що в ХІ ст. Русь і Русини були вже не тільки народом, свідомим своєї єдності, а й нацією з національною свідомістю і гідністю. Прикладів почуття спільноти з усією руською нацією є багато, особливо у Київському літописі з ХІІ ст. У цьому вчений посилався на митрополита Іларіона, сучасника Я. Мудрого, який в ХІ–ХІІ ст. писав, що «ми є не з абиякої, а Руської Землі, що є відомою по всіх кінцях світу» [5, с. 10].

Безпосередньо з питанням етногенезу українського народу пов'язане походження Київської Русі як етнічного, географічного і державно–політичного утворення. Тож з'ясуємо походження терміну «Русь» за працями М. Чубатого «Князя Русь–Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй» [2], «Українська історична наука (її розвиток та досягнення)» [5] та ін.

М. Чубатий висунув гіпотезу, згідно з якою першою історичною назвою українського народу є русин, збірно Русь. Уже в VII ст. стосувалася вона племен Придніпров'я до антів. Осередком Русі було плем'я полян в околиці Києва. Згодом назва Русь поширювалася поступово на інші племена Правобережжя – древлян, волинян, уличів, тиверців та нарешті на білохорватів, мешканців Галичини та обох узбіч Карпат. Назва Русь, русин була пов'язана із світлою добою Київсько–Руської держави, тому навіть після її розпаду наповнювала русинів почуттям самовпевненості та культурної вишості під чужою владою і свідомістю, що Русь має право на власне державне життя [5, с. 9–10].

Таким чином, учений доводив, що Київська Русь у другій половині IX ст. була вже державою, що охоплювала територію на схід і захід від середнього Дніпра, консолідує етнічно споріднені племена антської групи слов'ян. На соціально–економічний та культурний стан імперії вирішальний вплив мали географічні умови, а саме кліматично–рослинні зони та водно–комунікаційні артерії. Степ і лісостеп, що простягався від річки Дінця до Карпат, впродовж сотні років був основною територією українського народу. Саме на цих придніпрових частинах у середині IX ст. була вже сформована одноетнічна держава Київська Русь [5, с. 24]. Зона східноєвропейського степу і лісостепу була сприятлива для розвитку землеробства і скотарства. «Це територія українського народу та його предків», – зазначав М. Чубатий [5, с. 25].

Історик прагнув обґрунтувати, що в добі Київської Русі перед нашествиям татар назва Русь мала етнічне розуміння території та народу сьогодношньої України, а північні землі – це своєрідні колонії Русі. Тому М. Чубатий вважав, що Русь була переважаючою частиною і творцем Київської держави – імперії. Від середини XI ст. юридичне поняття «Руська земля» поступово поширилося на всю державу, а поняття «земля» в часи «Руської Правди» було тотожне з терміном «держава». Отже, учений зазначав, що в ту добу «Русь була етнічним поняттям нинішньої України, а Руська земля – поняттям політичним, держави, створеної Руссю, значить Київської імперії» [2, с. 16].

Окрім того, у статті «The Meaning of «Russia» and «Ukraine» («Значення назв «Росія» та «Україна») учений відзначав, що в етнічній концепції давня Русь була Україною, але ніколи не була Росією [8, с. 358]. М. Чубатий наголошував, що в дотатарський період термін Русь охоплював територію сучасної України і на території Русі тоді не було етнічних російських територій [8, с. 360].

На основі аналізу цих історичних реалій учений зробив висновок, що «Русь, Русин – це стара наша назва, під якою наш нарід був могутньою державною нацією, власником могутньої імперії» [5, с. 11–12].

З часів своєї першої появи на арені історії давня українська Київська держава, відома під назвою Русь, завжди була в тісних стосунках з грецьким світом. Вплив греків на українців, особливо вплив грецьких колоній, розкиданих по українському берегу Чорного моря, історичний факт, – підкреслював історик у статті «Ukraine and the Western World» («Україна і Західний світ») [10, с. 151].

У свою чергу, Д. Дорошенко опублікував на німецькій мові працю про історичне походження та значення слова Русь, Росія та Україна. Автор впровадив у німецьку термінологію стару назву Русь та вказав її значення спочатку як назви полян, а згодом сьогодношньої України. З його думками погоджувався М. Чубатий, відзначаючи у рецензії, що праця написана в об'єктивному та науковому стилі й це надає їй «лиш більшої вартості та переконуючої сили» [11, с. 311–312].

М. Чубатий вважав, що етнічною основою давньоруської держави були анти, як перші історичні предки українського народу. Учений писав, що анти – «це далекі нащадки наддніпрянських трипільців і недалекі предки історичних русинів, нинішніх українців» [2, с. 33]. Міркування М. Чубатого про анти знаходимо у статті «The Beginnig of Russian History» («Початки російської історії») [12]. Анти – давня землеробська цивілізація, яка проживала на території сучасної України більше 2 тис. років і пережила почергові вторгнення скіфів, сарматів, готів, гунів і аварів. Вони зазнавали сильного впливу грецької культури, оскільки вздовж узбережжя анти було багато колоній. За свідченнями візантійських джерел, анти мали демократичну форму правління. Влада їхніх князів була обмежена радою, що складалася з голів сімей. Вони володіли розвинутим відчуттям свободи і відчували потяг до мистецтва. Жінки відігравали важливу роль в житті анти, були вільними і рівноправними з чоловіками. Анти населяли територію по обидва боки Карпат і на схід аж до Дону. Вони утворювали найцивілізованішу частину держави [12, с. 268].

М. Чубатий стверджував, що анти були розкидані по всій території сучасної України. Угрупування, подібні

до анти, змішуючись із слов'янами, поширились до південних словен, південних поляків і на захід аж до східного підніжжя Альп [8, с. 361].

Історик погодився з думкою російського археолога П. Третьякова, що політичні союзи анти і склавнів не могли об'єднати у своїх межах усіх слов'янських племен. Поза межами їх союзів залишилися північні слов'янські племена, які заселяли верхів'я Дніпра та басейну Вісли, а це була основна територія білорусів і частково росіян [2, с. 33].

Саме тому М. Чубатий зробив висновок, що у поселеннях анти видно не просто територію, але доволі чітко позначено межі українського етнічного масиву: на півночі – з майбутніми росіянами та білорусами, на заході – з історичними предками поляків, на сході – по річці Донець, на півдні – Чорним морем та обома узбіччями середніх Карпат. Отож, етнічні межі анти VI ст. були такі ж, як межі тих слов'янських племен, що увійшли до складу Київської Русі в етнічному розумінні. Це підтверджував навіть російський радянський археолог Б. Рибаків, який писав, що матеріальні пам'ятки свідчать, що культура, створена в VI ст. антськими слов'янами, була основою для Київської держави, для багатой і строкатої культури Київської Русі. Багато що з київського життя X–XI ст. входить своїм корінням в антську епоху: землеробство, скотарство, рабство, спалювання рабів на могилі князя, збірки скарбів та ін. Київські князі X ст. розмовляли тією ж мовою, що й анти VI ст., вірили в того самого бога Перуна, плавали тими самими антськими водними шляхами [2, с. 33–34].

На основі аналізу цих історичних реалій М. Чубатий стверджував, що поселення анти не переходило за лісостепову смугу Східної Європи, тобто за північну етнічну межу українського народу. Тому всі українські історики й археологи і навіть неукраїнські (Л. Нідерле), з російськими О. Спіцином, Б. Грековим та іншими, ідентифікують анти з безпосередніми предками Русі, русичами–українцями. Б. Греков чітко стверджував, що територією антської культури є смуга українського чорнозему і перехідна смуга лісостепу, тобто основна етнічна територія українського народу [2, с. 34]. Російські вчені М. Погодін і О. Шахматов теж визнавали, як відзначав М. Чубатий, що анти – це перш за все предки населення сучасної України, але вони бездоказово хотіли їх вважати предками усіх східних слов'ян. Далі історик наголошував, що анти – «це предки лише українського народу, а їх поселення покриваються виключно з Київською Руссю, з нинішньою Україною в етнічному розумінні» [2, с. 35]. Додамо, що і в праці «Українська історична наука (її розвиток і досягнення)» М. Чубатий наполягав, що анти були перші історичні предки українського народу і близько 560 р. вони заснували Київ і «десь тоді дали початок першій державі над середнім Подніпров'ям, яка вже відома в історії» [5, с. 22].

Розглядаючи середньовічний період української державності, М. Чубатий ділить його на час існування Київської Русі і Київсько–Руської імперії. Перший період починається з VI ст. (анти тоді влилися в плем'я полян) і закінчується в X ст. за князювання Олега, Ігоря, Ольги і Святослава. Другий період – аж до 1169 р. (знищення Києва А. Боголюбським) з тим, що майже половина земель Київсько–Руської імперії залишалася об'єднаною з Галицько–Волинським князівством до 1349 р. [6, с. 70].

На переконання вченого, немає сумніву, що початком історичних часів українського народу була Київська Русь, як державний організм, створений антських слов'янами. Навколо Київської Русі почали об'єднуватися всі інші етнічно споріднені племена. Отже, до неї як одноетнічної держави приєднувалися території з населенням зовсім іншого походження, економічного та духовного життя і нижчої цивілізації. Вчений відзначав що Київська Русь стала засновником Київсько-Руської імперії, котра складалася в основному з Київської Русі та колоніальних територій [2, с. 45].

Варто наголосити також на важливому, на нашу думку, аспекті поглядів М. Чубатого щодо етногенезу українського народу. Історик вказав, що одночасно з політичним розпадом Київсько-Руської імперії у XII ст. назва Русь поширилася на захід і в середині XII ст. Волинь стала також частиною Русі. Отже, вкінці XII і на початку XIII ст. Галичина стала частиною Русі, коли галицько-волинський князь Роман Мстиславович, зайнявши Київ, проголосив себе «самодержцем всея Руси». З того часу і Галичина вважалась частиною Русі й брала активну участь у захисті всієї держави від степовиків у битві біля Калки (1223 р.), і пізніше неодноразово від татар. На той час закінчилося формування українського народу [2, с. 63].

Таким чином, М. Чубатий доводив, що Київська Русь – це одне, а дещо інше Київсько-Руська держава. Безперечним є те, що на території Київсько-Руської імперії зародилися і розвивалися три східнослов'янські народи, але не на території Київської Русі. Свою методу етногенезу на прикладі української народу М. Чубатий застосовував до процесу формування російського і білоруського народів.

Список використаних джерел

1. Чубатий М. До питання про початки української нації / Микола Чубатий // Діло. – 1931. – 23, 24, 25, 27, 28 січня. – Ч.14–19.
2. Чубатий М. Княжа Русь Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй / Микола Чубатий // Записки НТШ. – Т.178. – Нью-Йорк – Париж, 1964. – 159 с.
3. Чубатий М. Історія християнства на Русі-Україні / Микола Чубатий // Т. I до 1353 р. – Рим – Нью-Йорк: Видання Українського Католицького Університету в Римі, 1965. – 816 с.
4. Чубатий М. Історія християнства на Русі-Україні / Микола Чубатий // Т. II. – Ч. I. (1353–1458). – Рим – Нью-Йорк: Видання Українського Католицького Університету в Римі, 1976. – 263 с.
5. Чубатий М. Українська історична наука (її розвиток та досягнення) / Микола Чубатий // Філадельфія: Америка, 1971. – 53 с.
6. Горак С. М. Микола Чубатий – історик Української етногенези / Степан Горак // У пошуках історичної правди: Збірник на пошану Миколи Чубатого, 1889–1975 / Ред. Григор Лужницький і Ярослав Падох. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1987. – С.65–81. – (Записки НТШ. – Т.205. Історично-філософська секція. Правничка комісія; Ч.2).
7. Грушевський М. Звичайна схема «русської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства / Михайло Грушевський // Вивід прав України. – Львів: Слово, 1991. – С.7–13.
8. Chubaty N. The Meaning of «Russia» and «Ukraine» / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1945. – Vol.1. No.4. – P.351–364.
9. Chubaty M. Russia and the Peace, by Sir Bernard Pares. 293 pp. Macmillan. New York, 1944 / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1945. – Vol.1. No.2. – P.178–180.
10. Chubaty N. i Ukraine and the Western World / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1947. – Vol.3. No.2. – P.145–158.
11. Doroshenko D.: Die Namen «Rus» «Russland» und «Ukraine» in ihrer historischen und gegenwertigen Bedeutung». Abhandlungen des Ukrainisch-Wissenschaftlichen Institutes, Berlin III Band. 1931, st. 1–23 / N. Chubaty // Дзвони. – 1932. – Ч.4. – С.311–312.
12. Chubaty N. The Beginnig of Russian History / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1947. – Vol.3. No.3. – P.262–273.

References

1. Chubatyj M. Do pytannya pro pochatky ukrajynskoyi nacyi / Mykola Chubatyj // Dilo. – 1931. – 23, 24, 25, 27, 28 sichnya. – Ch.14–19.
2. Chubatyj M. Knyazha Rus Ukrayina ta vynyknyennya trox sxidnoslov'janskyyx nacyj / Mykola Chubatyj // Zapysky NTSh. – T.178. – Nyu–Jork – Paryzh, 1964. – 159 s.
3. Chubatyj M. Istoriya xrystyyanstva na Rusy–Ukrayini / Mykola Chubatyj // T. I do 1353 r. – Rym – Nyu–Jork: Vydannya Ukrayinskogo Katolyczkogo Universtyetu v Rymi, 1965. – 816 s.
4. Chubatyj M. Istoriya xrystyyanstva na Rusy–Ukrayini / Mykola Chubatyj // T. II. – Ch. I. (1353–1458). – Rym – Nyu–Jork: Vydannya Ukrayinskogo Katolyczkogo Universtyetu v Rymi, 1976. – 263 s.
5. Chubatyj M. Ukrayinska istorychna nauka (yiyi rozvytok ta dosyagnennya) / Mykola Chubatyj // Filyadelfiya: Ameryka, 1971. – 53 s.
6. Gorak S. M. Mykola Chubatyj – istoryk Ukrayinskoyi etnogenezy / Stepan Gorak // U poshukax istorychnoyi pravdy: Zbirnyk na poshanu Mykoly Chubatogo, 1889–1975 / Red. Grygor Luzhnytskyj i Yaroslav Padox. – Nyu–Jork – Paryzh – Sydnej – Toronto, 1987. – S.65–81. – (Zapysky NTSh. – T.205. Istorychno–filosofichna sekciya. Pravnycha komisiya; Ch.2).
7. Grushevskij M. Zvyčajna sxema «ruskoyi» istoriyi j sprava racionalnoho ukladu istoriyi sxidnoho slov'yanstva / Myxajlo Grushevskij // Vyvid prav Ukrainy. – Lviv: Slovo, 1991. – S.7–13.
8. Chubaty N. The Meaning of «Russia» and «Ukraine» / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1945. – Vol.1. No.4. – P.351–364.
9. Chubaty M. Russia and the Peace, by Sir Bernard Pares. 293 pp. Macmillan. New York, 1944 / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1945. – Vol.1. No.2. – P.178–180.
10. Chubaty N. i Ukraine and the Western World / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1947. – Vol.3. No.2. – P.145–158.
11. Doroshenko D.: Die Namen «Rus» «Russland» und «Ukraine» in ihrer historischen und gegenwertigen Bedeutung». Abhandlungen des Ukrainisch-Wissenschaftlichen Institutes, Berlin III Band. 1931, st. 1–23 / N. Chubaty // Dzvony. – 1932. – Ч.4. – С.311–312.
12. Chubaty N. The Beginnig of Russian History / N. Chubaty // The Ukrainian Quarterly. – 1947. – Vol.3. No.3. – P.262–273.

Hryhoruk N. A., Ph.D., associate professor of modern and contemporary history and history teaching methods, Ternopil National Pedagogical University Volodymyr Gnatyuk (Ukraine, Ternopil), n.hryhoruk@ukr.net

Kiev state research through papers Nicholas Chubaty's

Considers scientific views of crested the formation of the Kievan state. The article is a study of the Kievan state through the prism of the works of N. Chubaty. The scientist noted that Kievan Rus was the founder of Kyiv–Rus, which consisted mainly of Kievan Rus and colonial terytoryi. Doslidzhennya consider ethnogeny Ukrainian people connected with the origin of Kievan Rus as ethnic, geographic and public-policy formation. In the end, the author concludes that N. Chubaty maintained that Kievan Rus – is one thing, something else Kyiv–Rus. The study is based on the use of complex general, structural–functional and historical methods.

Keywords: Kyiv State, N. Chubaty, Rus, Ukraine, history, descent.

УДК 94(477)<17>

Харсун О. В.,
кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник відділу науково-освітньої роботи КУ «Обласний художній музей» ЧОР (Україна, Черкаси),
olla0612@yandex.ru

ХТО ПЕРЕТВОРИВ МЕЛЬХІСЕДЕКА ЗНАЧКА-ЯВОРСЬКОГО НА ІДЕЙНОГО НАТХНЕННИКА КОЛІВЩИНИ?

На прикладі відомої історичної постаті України XVIII ст. – Мельхіседека Значка-Яворського розглядається проблема релігійного протистояння між православними, унітатами та католиками на території півдня Київського воєводства в період розгортання гайдамацького руху. Виділяються основні аспекти становлення православних церков та монастирів краю та напрямки діяльності ігумена Мотронинського монастиря в обороні православної віри на підконтрольному Речі Посполитій Правобережжі. Також ведеться пошук причин, згідно з якими польські дослідники та мемуаристи XVIII – XIX ст. назвали очільником Коліївщини 1768 р. та гайдамацького руху загалом у Київському воєводстві Мельхіседека Значка-Яворського.